

בעניין אמירת "ולכפרת פשע" במוסף ראש חודש שבשנה מעוברת

כתב בנ"ע סימן תרג ס"ג וז"ל: בשנה מעוברת מוספים בתפלת מוסף 'ולכפרת פשע'

ובירושלים אומרים כן בכל ראשי החודשים של כל השנה המעוברת שיש מקומות

שאומרים כן עד ר"ח ניסן או בשני האדרים.

והרב יוסף פרץ ר"מ בישיבת כסא רחמים כתב בנושא זה מאמר באור תורה ניסן תשע"ט

והביא תשובה מהרב בוגיד סעדון רבה של ג'רבה (נפטר ב-2006) שנשאל על מנהגם

בדבר הוספה זו וכתב שלא ראה מרבני תוניס, טריפולי ומרוקו שכתב על זאת והוסיף שכן

מנהג התימנים שאין מזכירים לכפרת פשע בכל שנת העיבור. והרב פרץ במאמרו כתב

שהיום התפשט המנהג בכל הסידורים לומר ולכפרת פשע וכמו הרבה נוסחאות ששונו מעט

ממה שהיו רגילים בחו"ל. ונתן טעם להוספה זו בשם האליה רבא כי יש 12 לשונות לטובה

שאומרים במוסף כנגד 12 חודשים ולכפרת פשע כנגד חודש העיבור ולטעם שאמר הא"ר

יש לומר הוספה זו במשך כל השנה.

והנה מרן הרב עובדיה בחזו"ע חנוכה עמ' שו כתב שנוהגים לומר במוסף בשנה

מעוברת (ולכפרת פשע) "כל חודשי החורף לרבות חודש אדר ולא יותר. והביא את הטעם

של הא"ר וגם מטעם מה שאמרו בפסחים נו. שחזקיה עיבר ניסן בניסן ולא הודו לו ,

ובדה"י ב' פרק ח' פסוק ב' "ויועץ המלך ושריו לעשות הפסח בחודש השני כי לא יכלו

לעשותו בעת ההיא וגו' ולבסוף התפלל חזקיהו שפ (פסוק י"ח) ה' הטוב יכפר בעד". לכן

גם אנו מתפללים בלשון הזה. והביא שכן כתב אדני פז והרב פיישטיין והרב פלאג'י.

והרב פרץ העיר שאדני פז הוא רב אשכנזי מהמבורג ואין מנהג המבורג מחייב אותנו כלל

וכלל וגם לא מנהג קהילת אשכנז של הגר"מ פיישטיין.

ואמנם בחזו"ע ציין לרב פלאג'י אולם המעיין שם יראה שכלל לא הכריע הרב בין המנהגים

וז"ל 'וראה זה חדש דבשנת העיבור במוסף יאמר למחילת חטא ולסליחת עוון ולכפרת

פשע. ובס' נוהג כצאן יוסף כתב דלא יאמר כן כי אם בחודש אדר דוקא ולא כל אותה שנה
ובס' אדני פז כתב דהיא עד ר"ח ניסן ועיין שם טעמו.

הרי שהרב פלאג'י לא הכריע בין השיטות וכמו שכתב בספרו תוכחת חיים (ס' שמות עמ'
מב') שהביא שם מס' חמדת ימים שעיקר תיקון השוכבים בשנת העיבור ולכן מוסיפים
במוסף של ר"ח ולכפרת פשע. הרי שמהרב פלאג'י שהביא את שלושת השיטות אין
הכרעה לומר דוקא עד חודש ניסן. עוד הביא הרב פרץ מהרב יוסף חיים בספרו תיקון
תפילה ובספרו בא"ח וירא אות יט וכן ציטט את כל הנתיבי עם דלעיל וכ"כ בס' מקור
חיים (להרב חיים דוד הלוי) ועוד שציינו לומר הוספה זו במשך כל השנה.
ובאמת שברוב הסידורים שעיינתי בהם הנוסחא היא שמוסיפים ולכפרת פשע בכל השנה
המעוברת למעט שני סידורים: למען שמו באהבה וחסדי דוד שהעירו לומר עד ניסן בלבד
כפי שפסק בחזו"ע. ואפילו בסידור יחזו דעת וכן בילקוט יוסף שבת ה' כתבו שמוסיפים
במוסף ולכפרת פשע ואם שכח אינו חוזר ומלשונו משמע שאו' כל השנה (הנ"ל קדמו
לחזו"ע) ובסידור עוד אבינו חי ציין את שלושת המנהגים.

וראיתי למו"ר הרב זליכא זצ"ל בס' תפארת יוסף סימן צ' שסתם בטר איפכא ושבעבר לא
היה מנהג הספרדים להוסיף תוספת זו ולא נמצא באבודרהם והוכיח מלשון הרב פלאג'י
'וראה זה חדש' שזה באמת מנהג חדש ושהרב עזרא דנגור מבגדד שחי בזמן הבא"ח לא
הביא כן בסידורו ולאחר שנתגלתה דעתו של הבא"ח התחילו בני בבל לנהוג כן ולא
התפשט המנהג לגמרי אצל כולם. וכן רצה לדייק מס' נתיבי עם שכתב שבשנה מעוברת
מוסיפים בתפילת מוסף ולכפרת פשע ובירושלים אומ' כן בכל ראשי החודשים של כל
השנה המעוברת וכו' והבין שאם כתוב (בספרים) בשנה מעוברת אומ' ולכפרת פשע עדיין

אין ראייה גמורה שמדובר על עכל חודשי השנה וכל כן היה צריך לומר שבירושלים אומ' כן בכל ראשי חודשים ולא אמר וכן נהגו בירושלים.

והרב זליכא כתב שמנהגו לאומרו עד ניסן (הוא לא ראה את חזו"ע דלעיל) וטעמו שאפשר שלעניין זה ניסן נחשב לשנה הבאה שהרי ניסן ר"ה לחודשים ולעיבורים (ר"ה ז.). והטעם השני שמוסיפים ולכפרת פשע שמא טעו הבית דין ולפי זה אחרי שכבר נתקיימה בפועל הוראת הב"ד אם נבקש על זה כפרה יראה כאילו יש פקפוק בתוקף מעשה ב"ד ושלא לתת מקום לאישי דלא מעלי להטיל מום בקודשים ולזה עושים היכרא להפסיק לומר ולכפרת פשע. וקצת קשה לכאורה לפי הטעם השני שאנו בקיאים בקביעא דירחא ויש לנו לוח עד סוף האלף היכן החשש שיטילו מום בקודשים ובפרט שהוכיח שמנהג זה אינו קדום ואין לנו ב"ד כבר 1500 שנה שמקדש את החודש עפ"י הראיה וצ"ע. ועוד קשה כמי שהכירו יודע כי הרב (בהיותו מבבל) נמשך אחרי הבא"ח בד"כ ולעיתים אחרי מנהגי ירושלים. וכאן שהבא"ח והנתיבי עם דרכו באותה דרך והרב נטה קו משניהם.

לסיכום: מנהג רוב תפוצות ישראל (לעת עתה) לומר תוספת זו במשך כל חודשי השנה.

דניאל אביבי